



Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. XXXIX. De quadam transactione inita inter Parochum, & populum tam super solutione decimæ, quàm super reparatione Ecclesiæ, cereis, luminaribus, ornamentis Ecclesiæ, sumptibus prædicatoris, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

- 4 Ego sanè, quantumvis reluctante communitate: Respondi onus hoc ad solos habitatores pertinere, nec ad illius contributionem forenses cogi posse, cum personis principaliter, quamvis habita ratione ad proportionem bonorum imponatur, nec Ecclesiæ usus magis ad forenses, quam ad quemlibet etiam omnino extraneum pertinere videatur: ut explicat Pek. in tract. de Eccles. reparat. cap. 11. num. 4. & sequent. Bertrand. consil. 126. num. 12. volum. 1. poster. Natt. consil. 215. Thesaur. decis. 149. & ibi addent. Bell. d. consil. 28. num. 20.
- 5 Si tamen forensis domicilium obtineret in illo loco, & ibi pro majori parte anni habitaret, teneretur ad Ecclesiæ constructionem & reparationem contribuere, in qua Sacramenta Christi fidelibus ministrari solent. Cabedo decis. 91. num. 9. Barbof. de Episcop. part. 3. allegat. 64. num. 10.
- 6 In Gallia tamen, & potissimum in patria Delphinatus, æquè forenses & habitatores contribuunt si nobiles non sint: ut copiosè & egregiè ostendit Expilly, plaidoyé 9. per totum, & decifum refert Bley. in suo opere beneficii, tit. de quarta pauper. & fabrica, num. 28. in gloss. P.
- 7 Debent etiam forenses, ex juris communis dispositione, eximi à contributione expensarum quæ sunt pro constructione, conservatione & refectione campanarum; quia hæc expensa solos habitatores respicit; qui mediante illarum sono vocantur ad Ecclesiam; nec debet haberi respectus ad secundariam utilitatem, quam ex illis forenses percipiunt; dum imminente tempestate campanæ ad illam averendam pulsantur: ut fuit aliàs determinatum inter communitatem Vasionis, & forenses in ejus territorio bonæ possidentes, apud Bertrand. consil. 53. num. 6. versio, & idem videtur dicendum de campanis, volum. 1. part. 2. quidquid in contrarium Avend. de exeq. mandat. part. 2. cap. 10. num. 25. versio. & ob id sequitur. Nam sententia Bertrandi verior est, quia expensa ista forensium utilitatem respicit secundario, & per accidens. † Quia principaliter campanæ sunt institutæ ad convocandum populum ad officia divina, vel ad preces faciendas dum timentur tempestates, quæ à malis spiritibus sæpius excitantur: ut dicit Ugolin. de Episcop. cap. 31. §. 1. num. 2.
- 8 Neque obstat quod Natta consil. 215. num. 7. & Gratian. discip. forens. cap. 84. num. 20. & 21. solum eximant forenses à voluntaria Ecclesiæ reparatione, non autem à necessaria.
- 9 Quia Doctores illi loquuntur de observantia & consuetudine, à qua non esse recedendum in hac materia, tradit idem Natt. consil. 447. per tot. Et quæ consuetudo viget in Italia; ut scilicet forenses indistinctè cum habitatoribus contribuant, ut notat Pek. in dicto tractat. de Eccles. reparat. dicto cap. 11. num. 5. & 6. & D. Bellus dicto consil. 28. num. 16. ubi etiam loquitur de generali totius Galliæ consuetudine; nos autem loquimur in terminis juris communis.
- 10 Quod autem attinet ad Parochum, certum est ipsum ad onus fabricæ ejusdem Ecclesiæ contribuere teneri, cap. 1. & cap. de his, de Eccles. edific. & ibi DD. Cened. collect. 153. Ricc. collect. 492. part. 3.
- 11 † Et generale est, ut quicumque percipit decimas teneatur contribuere pro Ecclesiæ reparatione, Bonvot en ses questions notables, part. 3. in verb. reparation d'Eglise, quæst. 2. fol. 212. & part. 2. in eod. verb. quæst. 1. fol. 188. fusè de hac materia D. Ludou. Bell. consil. 144. Marta de jurisdict. part. 2. cap. 48. Surd. consil. 62. num. 23. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 10. numero 15. & Concil. Trident. sess. 21. cap. 7. & ibi Barbofa, necnon dicta allegat. 64. part. 3. Tusch. in

verb. fabrica, conclus. 3. Aufser. ad decif. capell. Thesaur. 499. Papon. lib. 1. tit. 1. arrest. 14. & 15. Maynard. lib. 1. cap. 40. 41. & 42. Louet. littera R, numero 50. Abb. quæst. 3. in 6. dubio, Rip. respons. 26. & 68. Charond. lib. 1. respons. 67. Valaic. consil. 179.

Et præmissa adeò vera sunt, ut compelli etiam possit Parochus ad dictam contributionem per subtractionem decimarum, secundum Rip. dicto res. 26. num. 15. & res. 68. per totum, in quibus locis tractat de Domino Præposito villæ Insulæ in Comitatu Venassino, de quo etiam D. Ludou. Bell. dicto consil. 144. ad quos ego recurri, dum petium à me fuit consilium per Dominos Consules & Communitatem prædictam: & secundum meum consilium fuit observatum, in novæ Ecclesiæ ampla & magnifica constructione. Quoad tamen retentionem decimarum, contrarium, & meo quidem iudicio verius tenet Monet. in tract. de decim. cap. 7. quæst. 2. num. 41. tum quia liquidi non datur retentio pro illiquido: tum etiam quia nemini licitum est libi propria autoritate jus dicere.

Tenetur etiam Parochus contribuere in expensis constructionis, conservationis, & refectionis campanarum, eodem modo quo in expensis fabricæ ipsius Ecclesiæ: text. est in cap. final. de testam. test. quæ ornamentis, seu fabrica, luminaribus, seu aliis &c. & in puncto Bertran. d. consil. 53. num. 5. versio. & idem videtur, vol. 1. part. 2.

Sed difficultas superest, quomodo & pro qua portione Parochus ad dictas expensas contribuere teneatur. Vera resolutio est, quod hac in re, in primis loci consuetudo attendenda est. Secundò, si de consuetudine non apparet, & Ecclesia habet reditus ad id destinatos, illi prius ad dictos usus convertendi sunt, & ad id cogendi qui fructus percipiunt, his cessantibus, Rector, & qui decimas percipiunt, pro rata contribuere teneantur. Quartò, ex generali consuetudine & ex æquitate, Rector ad presbyterij reparationem, populus verò ad novam Ecclesiæ contributi; ita ut presbyterium dicatur quidquid est in fornice, ubi presbyteri remanere solent, quæ omnia explicat D. Ludou. Bell. d. consil. 144. per tot. De his videndum est Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 10. n. 15. & 16. Ubi etiam quartam fructuum partem reparandis Ecclesiæ destinatam esse. Quod si fructus alimentis Parochi non sufficiant, Parochianos ad id esse cogendos, Canon tractant DD. in locis superius citatis.

Hoc ultimo loco notandum est, Parochum, si in Ecclesia Parochiali nulla adsit campana, teneri ad illius constructionem & applicationem: quia de jure exigitur, ut in omnibus Ecclesiis Parochialibus una saltem adsit campana. Joan. de Selo in tract. de benefic. quæst. 5. num. 82. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 14. n. 9. Sed tamen in his omnibus multum potest consuetudo, ut sæpè dictum fuit.



CAPUT XXXIX.

De quadam transactione inita inter Parochum & populum, tam super solatione decimarum, quam super reparatione Ecclesiæ, cæcis, luminaribus, ornamentis Ecclesiæ, sumptibus Prædicatoris, epulis quas defunctus vocat, & aliis similibus expensis.

SUMMA

Quæst. & Resol. benefic. Cap. XXXIX. 51

SUMMARIUM.

- 1 Parochus habet intentionem fundatam in perceptio-
ne decimarum, ex omni genere fructuum in tota
parochia.
- 2 In materia decimarum, consuetudo est præcipue
attendenda.
- 3 Consuetudo eximit parochianos à solutione decima-
rum de certis fructibus.
- 4 Reparatio Ecclesiæ cathedralis spectat ad Episco-
pum.
- 5 Fabrica & reparatio inferiorum Ecclesiarum, ad
quem spectet.
- 6 Consuetudo attendi debet circa expensas reparatio-
nis Ecclesiæ.
- 7 Predicatoris expensam quis solvere teneatur: &
num. 12. Lampadem ardentem coram sanctissimo
Sacramento quis manuteneat debet. Ibidem.
- 8 Presbyterium cuius sumptibus reparandum.
- 9 Ornamenta Ecclesiæ quis facere teneatur.
- 10 Reparare, seu rescire, & readificare, multum in-
ter se differunt.
- 11 Observantia interpretativa quid possit, & an de-
beat esse præscripta.
- 12 Consuetudo non valet, quod Rector Ecclesiæ non
teneatur per se, vel per alterum predicare.
- 13 Qui per substitutum aliquem facere potest, tene-
tur illud facere suis sumptibus.
- 14 Predicatores verbi Dei, possunt petere sibi solui
elemosinam solitam.
- 15 Populus cogitur consueta servitia prestare.
- 16 Decemalis præstatio populum obligat ad soluenda
in futurum.
- 17 Populus non tenetur solvere salarium, seu elec-
mosinam consuetam Predicatori; sed dum tra-
xat alimenta, cessante consuetudine in con-
trarium.
- 18 Dilectio Gallicæ Entretienement, quid compre-
hendat.
- 19 Consuetudo qua Parochus tenetur ad epulas &
convivia, verum debet observari.

Super interpretatione & observatione transactio-
nis, inter Parochum & parochianos olim initæ,
requisitus fui, ut pro veritate iudicium meum ab
utraque parte observandum interponerem: unde
super primo illius capite quo conveniunt fuerat,
quod licitum erit Domino Priori percipere deci-
mam consuetam, veluti vigesimam octavam partem
granorum bladi, siliginis, &c. Dixi casum soli-
tationis decimæ de vino & aliis rebus in transactio-
ne minimè comprehensis, remanere in dispositio-
ne juris communis: & ideo Priorem habere in-
tentionem fundatam in iure, quod de omnibus ter-
ra fructibus & proventus decima soluenda sit,
cap. non est, cap. nuncios, cap. ex parte, el. 2. & alibi
passim, extr. de decim. Unde cessante transactio-
ne, consuetudine, vel præscriptione legitima, solui de-
bet decima de omni frumento, grano, palea, &
aliis, de quibus per Monet. in trakt. de decim. cap. 4.
num. 2. & seq. adeo ut nihil probare teneatur Pa-
rochus, cum ejus intentio sit fundata in tota paro-
chia. Posthinc de manut. observat. 45. numero 43.
vbi plures Rotæ decisiones allegat. Sed tamen in
hac decimarum materia, multum attendenda est
consuetudo: cap. in aliquibus, §. fin. cap. commissum,
cap. cum sint homines, cap. ad Apostolicam, extr. de de-
cim. Rot. decis. 333. num. 4. part. 5. recent. vbi plures
aliæ decisiones, & jura allegantur. Quod tam in præ-
dialibus, quam perforalibus decimis locum habere

Tom. I. Pars I.

declarat Monet. in trakt. de decim. cap. 5. n. 87. & 94.
vbi ostendit valere illam consuetudinem, ut ex ec-
clesiasticis fructibus, veluti oleo, vino, feno, & similibus
nulla solvantur decima.

Quæ consuetudo sufficit, quod sit quadraginta
annorum, ut per eundem num. 103. Quamvis si age-
retur de vna Ecclesia ad aliam, sufficeret spatium
decem annorum, Rot. decis. 333. n. 5. part. 5. recent.
quia hoc casu consuetudo non est juri contraria, sed
præter jus.

Et ex his censui, quod si populus probaret con-
suetudinem nullas decimas soluendi de fructibus in
transactione minimè designatis, non tenebatur in fu-
turum de illis solvere; sin minus, ad solutionem co-
gendus erat in favorem Parochi: & quod totum
hoc ad consuetudinem reducendum erat.

Secundo transactionis capite conveniunt erat,
quod mediante summa duodecim librarum singulis
annis per Priorem soluenda, in manibus operario-
rum seu matriculariorum dictæ Ecclesiæ, ipse esse e-
immunus ab omni expensa luminarum, lampadum,
cereorum, candelarum, facium, ornamentorum, re-
parationum Ecclesiæ, campanarum, chordarum, & ali
intentionem Predicatoris tempore Quadragesi-
mæ. Ex quo quæsitum fuit, utrum populus tene-
retur ad reparationem Ecclesiæ, presbyterii ipsius, fontis
baptismalis, sacristiæ, cathedræ seu pulpiti
pro Predicatoribus necessariis, & similibus.

Dixi quod si actum fuisset de Ecclesiæ cathedralis
reparatione, ad illam Episcopus regulariter tene-
retur, cessante consuetudine in contrarium, Rot. decis.
67. part. 1. recent. Tunc, de visitat. libro 1. capite 10.
num. 15. Sed quia agebatur de Ecclesiæ inferiori,
cessante consuetudine vel transactione, ad onus re-
parationis teneri illos qui beneficia possident, cap. 1.
& cap. de his, extr. de Ecclesiæ edificand. & ibi DD. Ec-
quicunque percipit decimas, teneatur ad Ecclesiæ re-
parationem, Abbas quæst. 3. in 6. dubio. Rip. respons. 26.
& 68. Charond. lib. 1. resp. 57. Bouiot part. 3. in verb.
reparation d'Église, quæst. 2. & dixi c. præcedenti, n. 11.
Sed dum adest consuetudo in contrarium, vel trans-
actio, prout in casu isto; ad illam recurrendum est.
Rip. d. respons. 68. n. 3. versic. item procedit. Surd. con-
sil. 62. num. 16.

Et quod dictum fuit de reparatione Ecclesiæ, eo-
dem modo dici debet de sumptibus pro Predicato-
re faciendis, & pro lampade ardentem ante sanctissi-
mum Eucharistiæ Sacramentum. Surd. d. consil. 62.
num. 17. Qui tamen subdit num. 18. post Rip. re-
spons. 27. num. 4. non sufficere quod aliqui particu-
lares actus illos ex devotione fecerint: nisi hoc fa-
ctum fuerit animo consuetudinem inducendi, sciente
& patiente universo populo: ad notata per DD. in l.
2. Cod. qua sit long. consuetud.

Et propterea si populus alias fecisset construi &
reparari presbyterium, & tamen Priorem interpel-
lasset ad contribuendum in sumptibus operis; ex-
pensa illa per populum facta non noceret: quia non
fuisset facta animo relevandi Priorem; maxime si
doceatur quod alias Prior, pluribus & diuersis vici-
bus talem expensam sustinere solitus fuit. Rip. dist.
resp. 26. num. 4. & 5.

Idem dicendum est de ornamentis pro seruitio
Ecclesiæ, & cultus divini necessariis; ut sunt plu-
vialia, calices & similia, sine quibus divini officia
celebrari nequeunt: cum ista à pari procedant cum
expensa reparationis Ecclesiæ. Et sicut illi qui deci-
mas percipiunt, ad Ecclesiæ refectionem teneantur,
ut mox dictum est; ita & ad istas expensas, tam or-
namentorum, quam aliarum rerum similium, ces-
sante

E 2. ante

sante videlicet transactione, vel consuetudine in contrarium: *Surd. d. consil. 62. num. 5.* In casu autem proposito, verba transactionis erant clara, quod Prior mediante summa duodecim librarum annis singulis persolvenda; erat immunis ab ista expensa ornamentorum, candelarum, & reparationis Ecclesiae; unde nullus erat relictus dubitandi locus.

10 Advertendo tamen quod verba transactionis loquentia de reparatione Ecclesiae, non debeant extendi ad casum necessariae reedificationis: nam verbum *reparare* seu *reficere*, valde differt à verbo *re-edificare*, seu de novo facere, *l. 3. §. enim verò, & §. reficere, ff. de itinere actuque privat. l. 1. §. deinde, ff. de viis, l. 1. §. 1. ff. de via publica.*

11 Quod si aliqua alia dubitatio circa transactionis verba occurreret. Dixi ad observantiam recurrendum esse, quae consuetudine favorabilior est; cum observantia illa sit interpretativa mentis contrahentium in casu dubio: nam illa nihil operatur in claris, *l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligat. Rot. decis. 636. num. 9. & seq. part. 1. recent. & decis. 261. num. 4.* Nec requiritur quod fuerit praescripta, imò sufficit quod aliquando ita observatum. *Rot. decis. 49. num. 6. ead. part. 1.*

12 Sed quod attinet ad salarium seu elemosinam Prædicatoris: Censui, cessante consuetudine, populum ad illud minimè cogi posse, cum verum sit, & mota transactione, vel consuetudine, expensam tam salarii quam alimentorum Prædicatoris spectare ad eum qui habet curam animarum: tenetur enim ipse populo verbum Dei prædicare, *Clem. dudum, circa medium, & ibi not. Cardin. in versic. verum, de sepulch. Quia prædicare, est officium Curæ, ut dicit Abbas in cap. quod Dei, de stat. monach. numero 2.*

13 Adeo ut consuetudine induci non possit, ut Rector Ecclesiae per se, vel per alium prædicare non teneatur. *Rip. dist. resp. 26. num. 44. Surd. de alim. tit. 1. quest. 59. num. 7. & 8.* quod in Concilio Tridentino statutum est, *sess. 24. cap. 4. de reform.* his verbis: *per Parochos, sive, iis impeditis, per alios ab Episcopo deputandos.* Cum ergo munus prædicandi spectet ad Parochum, sequitur ipsum teneri suis sumptibus

14 Prædicatorem alere: quia dum is, ad quem pertinet actus, illum per substitutum peragere potest, tenetur id facere suis sumptibus: & probatur per text. in *l. sed si hereditas, §. 1. ff. ad exhib. & in cap. inter cetera sibi: Quibus ipsi dum indiquerint, congrue necessaria subministrant. extr. de offic. ordin. & ibi tradit Abb. & Surd. d. quest. 59. numero 7.8. & 9. Ricc. in prax. for. Eccles. decis. 536. num. 1.*

15 Supradicta procedunt in alimentis Prædicatoris; sed quid dicendum de salario, seu elemosina Prædicatori dari consueverunt. *Surd. consil. 254. per tot. & maxime num. 24. & 25.* existimavit Prædicatorem non posse aliquid pro salario exigere, citra vitium simoniae: sed tamen verius videtur, quod per modum elemosinae illi qui Prædicatori illam præstare soliti sunt, in futurum etiam cogi possint, ut existimavit sacra Cardinalium Concilii interpretum congregatio, ut refert *Barbos. in decis. Apost. in verbo Prædicator, collect. 552. num. 14.* Sicut videmus in simili, populum ad consueta servitia præstanda cogi posse, *Bart. in l. privilegia, Cod. de sacros. Eccles. Ozalc. decis. 99. num. 20. & 21.* Adeo ut decennalis præstatio sufficiat ad obligandum populum ad continuationem elemosinae. *Ozalc. d. decis. 99. num. 17. Covar. lib. 1. variar. resol. cap. 17. num. 3. & bene comprobatur Excellentiss. I. C. inter Romanæ curiæ Advocatos nemini secundus, D. Paulus Ranuccius in suo eruditissimo responso relato apud Cens. in tract.*

de consil. quest. 81. numero 15. versic. secundo quia.

His ita constitutis, deveniendo ad solutionem propositæ questionis, Dixi populum vigore transactionis ad alimenta Prædicatoris esse obligatum; sed ad illius salarium nec de jure, nec ex conventionione teneti.

De jure quidem, quia posito quod populus, cessante consuetudine, ad alimenta Prædicatoris teneatur; non tamen ideo ad ejus salarium cogi possit, tum ex traditis per *Surd. d. consil. 254. à num. 25. ad finem*, ubi in propriis terminis hanc questionem tractat, & ostendit quæ sint ad inducendam consuetudinem necessaria in casu isto: tum etiam, quia sapè in supremis tribunalibus decisum fuit, ut populus ad alimenta quidem, sed Prior seu Parochus ad salarium Prædicatoris teneatur, teste *Maynard. lib. 1. cap. 38.* ubi ita in casu occurrenti servandum ait.

Ex verbis autem transactionis, populus obligatur duntaxat ad alimenta Prædicatoris præstanda, non autem ad salarium, quia verbum illud in transactione positum *entretenement*, sola alimenta comprehendit, nempe cibaria victui, cultuique necessaria, quæ sub illa Gallica nomenclatura non ineptè exprimi testatur *Joan. Philipp. Gallus Montpelienlis resp. 43. num. 18.*

Fuit etiam in eadem causa ultimo loco dubitatum, quid statuendum esset de consuetudine convivij, singulis annis populo per Parochum (seu Rectorem) præstandi, an possit ad illius observationem cogi? In primis enim consuetudinem illam in supremis tribunalibus reprobata fuisse, tanquam abusivam, testatur *Charond. lib. 7. respons. cap. 79.* Deinde verò contrarium fuit ordinatum, & Parochus ad illius convivij præstationem continuandam coactus: addit. ad *Pap. lib. 1. tit. 1. ar. rest. 3.* jura liquidem illa conviviorum seu festagiorum, inter Ecclesiasticos, aut etiam alicujus parochiæ habitatores, pluribus supremarum Curiarum arrestis comprobata, hinc eo quod ad fovendam inter ejusdem conditionis homines amicitiam plurimum conducant; *ult. Bley. in tract. de re benef. lib. 1. tit. 1. num. 47. in gloss. 8. fol. 169.* *Chopin. de sacra polit. lib. 3. tit. 4. num. 1.* ubi testatur demandatam esse horum conviviorum continuationem, a moderatione sumptus, & lacte scripturæ assidua lectione temperatam. De simili questione in utramque partem, licet in alio calce agit *Bellam. consil. 31. versic. secundò de prima videamus.* Ubi loquitur de consuetudine Ecclesie Rothomagensis, quod omnes Episcopi iustitiam ante receptionem teneantur dare unum bonum prandium Archiepiscopo, & capitulo. Alios citat *Barbos. in cap. Jacobus, de Simon.*

CAPUT XL.

Ex quibus probetur beneficium esse Regulare. Electiva beneficia quædam collativa, alia confirmativa, quædam simpliciter electiva, & quis inde relatu effectus. De consensu collatorum præstito ex intervallo; & de possessione capitulariter capta. Processuras in forma dignum arbitramur, non esse adhibendas in provisionibus Ordinariorum. Religiosi quando curam animarum exercere possint per seipsos.

SUMMA